

YTI

Tunnuskäytännöt julkisessa hallinnossa

Mikael Vakkari

27.9.2017

Helsinki

Asettamispäätös – tausta

Asettamispäätös:

Tavoitteena on tukea julkisen hallinnon digitalisoitumiskehitystä ja tehostaa erityisesti toimintatapojen ja tiedon yhteentoimivuutta. Hallitusohjelmaan kirjattu tavoite kysyä samaa tietoa vain kerran niin kansalaiselta, yrityksiltä kuin muilta viranomaisilta vaatii tehokkaita yhteisiä tiedon hallinnan toimintatapoja, joista yksi on pysyvien tunnusten käyttö ja hallinta.

Pysyvien tunnusten hallinta on osa julkisen hallinnon arvokkaiden tietoaineistojen ja tietovarantojen käyttöä ja informaatioekosysteemin kasvupohjaa.

Pysyvien tunnusten käytännön kehittäminen edellyttää sekä yhteistä sopimista että tarvittavien tunnuspalveluiden tuottamista.

Tavoitteet 1.6. – 31.12.2017

Asetettavan työryhmän tehtävänä on:

- *Laatia kokoava nykytilaselvitys* julkisessa hallinnossa käytössä olevista tunnus- / tunnistejärjestelmistä
- *Määrittää yhteinen tunnus- / tunnistekäytäntö* julkiseen hallintoon siten, että se tukee ja voi toimia nykyisten eri hallinnonaloilla vakiintuneiden tunnusjärjestelmien rinnalla
 - Esityksen tulee tukea julkisen hallinnon toimijoiden mahdollisuutta yksilöidä tietoaaineistot tai muut yksilöinnin kohteet jo niiden syntyvaiheessa
 - Linjaukset ovat yksi tietopoliittisista toimista toimintatapojen ja tiedon yhteentoimivuuden tehostamisessa
- *Laatia ehdotus tunnusten tuottamisen, hallinnan ja tulkinnan edellyttämistä vastuista ja vastuutahoista* julkisen hallinnon yhteisen tunnus- / tunnistekäytänteen hallinnoimiseksi
- *Kuvata tarvittaessa* tunnusten- / tunnisteiden muodostamiseen ja / tai hyödyntämiseen liittyvät *kehitystarpeet* uusien palveluiden tuottamiseksi

Työryhmän tehtävänannon ulkopuolelle rajataan henkilötunnukset / -tunnisteet.

Työryhmän kokoonpano

Mikael Vakkari, Helsingin kaupunki – PJ

Markus Rahkola, VM – VPJ

Pekka Nieminen, Netum – editori / sihteeri

Sami Tikkanen, Vihdin kunta

Juha Hakala, Kansalliskirjasto

Markus Merenmies (varalla Satu Sorvali), Kansallisarkisto

Torbjörn Lundkvist, Kansaneläkelaitos

Janne Juhala (varalla Päivi Karkkola), Liikenteen turvallisuusvirasto

Veijo Pätynen (varalla Miira Pelkonen), Maanmittauslaitos

Joonas Mäkinen (varalla Katarina Repo), Opetushallitus

Jari Lehtonen, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Saija Ylönen (varalla Tuukka Saranpää), Tilastokeskus

Petri Roponen (varalla Nina Wiiala), Väestörekisterikeskus

Jouni Tuominen, Helsingin yliopisto / Helsinki Centre for Digital Humanities

Tehtäväkokonaisuudet

Työryhmä päätti jakaa työn neljään kokonaisuuteen. Jokainen kokonaisuus käsitellään omassa kokouksessaan ja nykytilakartoitusta täydennetään julkisen hallinnon organisaatioihin kohdennetulla tunnistekyselyllä. Työryhmän tuotokset ja kyselyn tulokset esitellään vuodenvaihteessa erillisessä workshopissa.

Vaiheistus 8 – 12/2017

- Nykytila
 - Tunnisteiden käytänteet ja elinkaari
 - Toimintamallit, vastuutahot ja tunnisteiden hallinta & palvelut
 - Kehittämistarpeet
-
- Kysely ja päätösworkshop

Ydinkysymykset I

Työryhmä käsitellyt mm. seuraavia asioita

- Keskeistä määritellä (yhteinen) käsitteistö
 - Mikä on pysyvä tunniste?
 - Yksilöivä (tekninen, sisäinen) vs. selkokielineen (luonnollinen) tunniste
 - Esimerkkicase: tavaran tilaaminen verkkokaupasta ja paketin seuranta
- Mitkä (pysyvät) tunnisteet ovat keskeisiä toiminnalle?
 - Lainsäädännön määrittämät vs. "de facto" tunnisteet
 - Keskeiset kehittämistarpeet: esim. asian ja asiakirjan tunniste
- Miten tunnisteita tulisi hallinnoida ja käyttää?
 - Tunnisteen elinkaari ja yhdenmukainen käyttö
- Voidaanko hallinnonaloilla tunnistaa yhteisiä käytäntöjä?
 - Edes käytettäessä samoja pysyviä tunnisteita?
 - Voidaanko hyödyntää olemassa olevia käytäntöjä (miltä osin?)

Ydinkysymykset II

Työryhmä käsitellyt mm. seuraavia asioita

- Mikä on tarkoituksenmukainen tapa organisoida tunnisteiden hallinta?
 - Nykyisten tunnistejärjestelmien vastuutahot
 - Keskitetty malli (yksi tai muutama toimija) vs. useita toimijoita
 - Kansallinen ”ratkaisu” vs. useampaan palveluun perustuva ratkaisu
- Tunnisteiden linkittäminen ja linkityspalvelut?
 - Käyttö rajapintojen tms. kautta ja keskitetty palvelu (vrt. ontologiapalvelu)
 - ”Lisäkerros”: tunnisteiden kytkentä ilman erillistä kansallista ”kattotunnistetta”
- Miten tunnisteiden käyttöä tulisi ohjata?
 - JHS?
 - ”Vahvempi” vai vapaampi ohjaus?

Tuotoksista...

Ei ole realistista odottaa, että annetun aikataulun puitteissa olisi mahdollista määritellä kattavat tunnistekäytännöt kansallisella tasolla.

Työryhmän tavoitteena on tuottaa nykytilaselvitys johon liitetään selvitys käytössä olevista (identifioiduista) tunnistekäytännöistä sekä työryhmän kehittämissuosituksset (sis. mahdolliset vastuutahot), jotka perustuvat tunnistettuihin kehittämistarpeisiin ja kyselyaineistoon.

Raportin sisältö

- Nykytila
 - Katsaus olemassa oleviin käytäntöihin ja vastuisiin
- Kehittämissuosituksset
 - Käytännöt, vastuut ja organisointi

Lopuksi

Työryhmän (alustavia) linjauksia:

Pysyvät tunnisteet (ml. niiden hallinta- / käsittelysäännöt) ovat tietohallintolain 4§ mukaisia ”yhteentoimivuuden kuvauksia ja määrittämiä”.

Pysyvät tunnisteet ovat pysyviä vain silloin, jos niille on tarjolla resolveripalvelun (ts. käsittely ja selvittämisspalvelu). Tunniste itsessään ei ole ”pysyvä” tai takaa pysyvyyttä.

Lisätietoja:

<https://wiki.julkict.fi/julkict/yti/5-yhteinen-tiedonhallintamalli>

